

Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет історії, політології та міжнародних відносин
Кафедра філософії

Назва дисципліни	Соціальна філософія
Викладач (і)	Панчук Ірина Іванівна
Профайл викладача (ів) на сайті кафедри	
Е-mail викладача	panchuk79@ukr.net
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності) або на іншому ресурсі	http://kegt-rshu.in.ua/
Консультації	Очні консультації: за попередньою домовленістю Вівторок та Четвер з 12.00 до 13.00

Анотація дисципліни
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>3</u>	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність : 014 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки	
Змістовних модулів - 4		2-й	2-й
		3-й	3-й
Загальна кількість годин <u>90</u>		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 33% самостійної роботи 67%	Освітній ступінь: магістр	20 год.	4 год
		Практичні, семінарські	
		10 год	2 год
		лабораторні	
		Самостійна робота	
		60 год	84 год
		АІР 12 год	
		Вид контролю: залік	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу “Соціальна філософія” є: систематизація слухачами знань з історії та теорії соціальної філософії, її основних понять і методологічних принципів, класичними і сучасними теоріями, методами; критичне розуміння класичних, некласичний та посткласичних соціально-філософських теорій ХІХ-ХХ ст. та оцінка можливостей використання цих теорій для аналізу соціальних явищ сучасного українського суспільства; розвиток філософського типу мислення студентів, яке має бути застосоване при роботі над індивідуальними дослідженнями.

Основними завданнями курсу є:

- знання предмету соціальної філософії, його зв'язку з предметами інших суспільствознавчих наук; змісту теорії та методології соціальної філософії у порівнянні з теоретико-методологічними аспектами інших суспільствознавчих наук; суспільства як складної багатфункціональної системи; основних категорій соціальної філософії; детермінації соціальних підсистем: матеріально-виробничої, духовно-культурної, соціальної та політично-організаційної; соціальної структури суспільства, найважливіших соціальних інститутів;

основних соціально-філософських парадигм, що складають методологію дослідження суспільних процесів та соціальних відносин; аксіологічних вимірів людського буття;
 – вміти використовувати набуті соціально-філософські знання при вивченні інших суспільствознавчих наук; проводити наукове дослідження соціальних, соціально-культурних та соціально-політичних феноменів на стику різних галузей суспільствознавства; осмислювати особливості суспільного життя, структуру суспільної свідомості та її вплив на формування світогляду особистості; розкривати причинно-наслідкові зв'язки в процесах модернізації та глобалізації сучасного суспільства; використовувати філософську культуру для осмислення суперечливих проблем суспільства і прийняття рішень; проводити компаративний аналіз основних теоретичних підходів до дослідження суспільства як самоорганізованої системи та репрезентувати його результати.

Визначені освітньою програмою компетентності:

Загальні компетентності

(ЗК)

ЗК 3. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей;

ЗК 6. Здатність працювати автономно та в команді;

ЗК 7 Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, поваги до різноманітності;

ЗК 8. Здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю;

Фахові компетентності

ФК 13. Здатність створювати рівноправну, справедливу і доброзичливу атмосферу, що сприяє навчанню усіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічних особливостей;

3. Очікувані результати навчання

Програмні результати навчання

ПРН 5. Уміти аналізувати основні типи соціальних, економічних і політичних структур сучасного світу та України, установлювати зв'язки між ними на різних територіальних рівнях.

ПРН 16. Уміти діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, організувати співпрацю учнів і вихованців та їх ефективну роботу в команді, визначати оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності.

Дидактична карта дисципліни

Тема заняття, кількість годин	Форма діяльності	Методи навчання і оцінювання	Оцінювання аудиторної роботи	Завдання самостійної і домашньої роботи, години	Література, інформаційні ресурси	Оцінювання самостійної, домашньої роботи	Термін виконання самостійної роботи
Модуль 1. Концептуальні засади соціальної філософії							
Змістовний модуль 1. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки							

Тема 1. Соціальна філософія як соціогуманітарна дисципліна	Лекція	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія,); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування; МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5 балів	1. Суспільство як об'єкт філософського пізнання. 2. Предмет соціальної філософії 3. Множинність соціально-філософського знання 4. Соціально-філософське пізнання дійсності 5. Специфіка соціального пізнання. 6. Поняття соціального у філософії. 7. Суспільствознавство як система. 8. Гуманістична спрямованість соціальної філософії. 9. Основні методологічні принципи соціальної філософії. 10. Категорії соціальної філософії.	1-11	5 балів	до проведення наступного аудиторного заняття
Тема 2. Історичний шлях становлення та розвитку соціально-філософської думки	Лекція	МН1 –словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані; МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5 балів	1. Соціально-філософські погляди мислителів Стародавнього Сходу. 2. Соціально-філософські вчення Платона та Аристотеля. 3. Теологічні обґрунтування Космосу, людини і суспільства. 4. Перша революція в суспільствознавстві (Н. Макіавеллі). 5. Ранній утопічний соціалізм. 6. Просвітництво і суспільний договір. Німецький ідеалізм (І. Кант, Г. Гегель, Л. Фейєрбах). 7. Соціальна утопія XVIII–XIX ст. (К. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуєн). 8. Економічні обґрунтування будови соціуму (В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо). 9. Російсько-українська соціально-філософська традиція. 10. Соціальна філософія	1-11	5	до проведення наступного аудиторного заняття

			<p>марксизму.</p> <p>11. Ірраціоналізм як одна з течій західної філософії.</p> <p>12. Основна проблематика феноменології.</p> <p>13. Герменевтика як мистецтво дискурсу тлумачення.</p> <p>14. Екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж. П. Сартр, А. Камю, М. Бердяєв, Л. Шестов).</p> <p>15. Соціокультурологія (О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Ковалевський, М. Вебер, Т. Парсонс, Р. Мертон).</p> <p>16. Фрейдизм і неофрейдизм (З. Фрейд, К. Юнг, Е. Фромм).</p> <p>17. Релігійно-містичні концепції суспільства (В. Соловйов, М. Лосський, Л. Шестов, П. Флоренський, М. Бердяєв, П. Тейяр де Шарден, Х. Ортега-і-Гассет).</p> <p>18. Філософія глобалізму.</p> <p>19. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик цивілізації.</p> <p>20. Концепція “конфлікту цивілізації” С. Хантінгтона.</p>			
--	--	--	--	--	--	--

**Змістовний модуль 2. Генеза української соціальної філософії.
Сучасна соціальна філософія.**

Тема 3. Становлення української соціальної філософії	Лекція Практичне заняття	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 - практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані; МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5	1. Соціальна філософія Григорія Сковороди. 2. Ідеї державності в українській соціальній філософії. Тарас Шевченко. 3. Демократична і соціалістична філософія М. Драгоманова. 4. Соціально-філософські погляди І. Франка. 5. Гуманістична правда філософських пошуків Лесі Українки. 6. Націонал-демократична філософія М. Грушевського. 7. Ідея української державності В. Винниченка. 8. Філософське обґрунтування ідеології українського націоналізму Д. Донцова. 9. Політична філософія В. Липинського. 10. Філософський «націоналізм» М. Міхновського. 11. Український соціально-філософський дискурс на рубежі ХХ—ХХІ століть	1-11, 16, 21	5	до проведення наступного аудиторного заняття
Тема 4. Розвиток соціальної філософії ХХ ст. – ХХІ ст.	Лекція; практичне заняття, самостійна робота	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні,	5	1. Постмодернізм та соціальна філософія 2. Взаємозв'язок соціально-філософських пошуків на рубежі переходу від класичної до некласичної системи. 3. «Філософія життя» як спроба повороту до людського визначення соціального. 4. Соціальна філософія розуміння: феноменологія та герменевтика. 5. Екзистенційна природа соціального. 6. Соціальна філософія як соціологія. 7. Культурологічні моделі соціуму.	1-11, 19, 24-26	5	до проведення наступного аудиторного заняття

		мультимедійні, веб-орієнтовані; МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.		8. Соціальна філософія технократизму. 9. Фройдизм і неофройдизм. 10. Поміркованість пограничного пошуку: релігійно-філософське бачення соціуму			
Модуль 2. Філософське осмислення проблем суспільного розвитку							
Змістовий модуль 3. Суспільство: сутність та специфіка пізнання							
Тема 5. Суспільство і природа	Лекція, практичне заняття	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані; МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5	1. Природа як Всесвіт. Основні гіпотези виникнення, побудови та існування Всесвіту. 2. Проблема походження життя на Землі. Життя і Космос. 3. Трудовий характер життєдіяльності людини. 4. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. 5. Демографічний фактор суспільного розвитку. 6. Народонаселення — передумова та суб'єкт історичного процесу. 7. Якісний стан населення. Сім'я. Функції сім'ї. Історичні типи відтворення населення. 8. Природа — виробництво — споживання. 9. Екологічна проблема і засоби її вирішення. 10. Ідеї В. І. Вернадського про ноосферу. 11. Римський клуб і його	1-11	5	до проведення наступного аудиторного заняття

				діяльність щодо обґрунтування шляхів вирішення екологічної проблеми. 12. Екологія та екологічні проблеми в Україні. 13. Геополітична паспортизація України.			
Тема 6. Проблема людини в соціальній філософії	Лекція Практичне заняття	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 - практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН3 - наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 - самостійна робота (розв'язання завдань); МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5	1. Людина, індивід, особистість. 2. Рід, колектив. 3. Імпульси розвитку особистості. 4. Соціальні ролі особистості. 5. Потреби та інтереси. 6. Цінності в житті людини та суспільства. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності. Цінності у структурі соціуму. Ієрархія цінностей людського буття. Цінності як ядро світоглядної проблематики. 7. Соціальна норма. 8. Життєва позиція особистості. 9. Діяльність. Свобода та відповідальність особистості. 10. Проблеми відчуження. 11. Виховання особистості	1-11, 13,17	5	до проведення наступного аудиторного заняття

Тема 7. Духовне життя суспільства	Лекція Практичне заняття	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 - практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН3 - наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); МН6 –самостійна робота (розв'язання завдань); МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.	5	1. Сутність духовного життя суспільства. 2. Суспільна свідомість та її структура. Форми суспільної свідомості. 3. Індивідуальна свідомість, або суб'єктивний дух. Надіндивідуальна свідомість, або об'єктивний дух. 4. Мораль, політична свідомість, правосвідомість. 5. Форми “абсолютного” духу — мистецтво, релігія, філософія. 6. Феномен ідеального. Ідеальне і ідеологія. Ідеальне і суспільна свідомість. Ідеальні виміри культури, її розпредметнення, осмислення, усвідомлення. 7. Особливості духовної культури суспільства. Функції культури. Культура в її історичній перспективі. 8. Духовне виробництво, його зв'язок з матеріальною практикою. 9. Духовно-практичне освоєння і духовно-практична творчість. 10. Творчість, об'єктивація, інтеграція в культуру. Трагедія творчості. Проблема усвідомлення творчих здобутків, рівні їх духовного освоєння. Творчість у соціально-філософському контексті. Творчість і культура.	1-11, 12	5	до проведення наступного аудиторного заняття
Змістовний модуль 4. Проблеми сучасної соціальної філософії							

<p>Тема 8. Філософські проблеми розвитку науки і техніки.</p>	<p>Лекція</p>	<p>МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 - практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН6 - самостійна робота (розв'язання завдань); МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.</p>	<p>5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Генезис науки. Закономірності розвитку науки. 2. Наука як соціальна система. 3. Структура науки. Наука як феномен культури. 4. Наука як соціально-філософський феномен і галузь духовного виробництва. 5. Наука як соціальний інститут і продуктивна сила. 6. Духовно-практичне значення науки. 7. Проблема суб'єкта духовно-практичної творчості. 	<p>1-11</p>	<p>5</p>	<p>до проведення наступного аудиторного заняття</p>
<p>Тема 9. Парадигми досягнення історії</p>	<p>Лекція; самостійна робота</p>	<p>МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);</p>	<p>5</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія історії: предмет і напрями. 2. Історія як об'єктивний процес і наука. 3. Філософські питання історії. 4. Метафізична проблематика історичної науки. 5. Історичний час і простір. 6. Теорії історичного кругообігу. 7. Епохи, цивілізації, культури. 8. Проблема прогресу. Історичний поступ та його періоди. 9. Природа, історія, космічні ритми буття. 10. Розмаїтість поглядів на засади суспільного розвитку. 11. Поняття суспільного виробництва. 12. Продуктивні сили та виробничі відносини, їх взаємозв'язок. 13. Структура виробничих відносин. 14. Діалектика виробничих відносин і продуктивних сил; закон відповідності між 	<p>1-11, 18, 24,25</p>	<p>5</p>	<p>до проведення наступного аудиторного заняття</p>

				<p>ними.</p> <p>15. Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура.</p> <p>16. Технологічний спосіб виробництва.</p> <p>17. Рушійні сили історії з позицій технологічного детермінізму.</p> <p>18. Рушійні сили історії з позицій економічного способу виробництва.</p> <p>19. Соціальна революція.</p> <p>20. Економіка як метафізика виробництва.</p> <p>21. Економічний спосіб виробництва і поняття суспільно-економічної формації. Класи. Проблема економічного базису суспільства.</p> <p>22. Сутність науково-технічної революції. Соціальні наслідки НТР.</p> <p>23. Політологія і соціальна філософія.</p> <p>24. Громадянське суспільство, держава, право з соціально-філософських позицій.</p> <p>25. Феномен ідеології. Держава — базовий інститут політичної системи.</p> <p>26. Цивілізаційні функції держави. Сутність, структура та функції політичної системи.</p> <p>27. Політичні партії. Політична свідомість і політична культура як елементи політичної системи.</p>			
Тема 10. Майбутнє : проблеми прогнозування	Самостійна робота	МН1 - словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН4 – робота з навчально-методичною літературою	5	<p>1.Поняття соціального передбачення і прогнозування.</p> <p>2.Теорії передбачення та прогнозування.</p> <p>3.Глобальні проблеми сучасності.</p>	1-11, 15	5	до проведення модульного контролю

	(конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату); МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.		4.Сутність техногенної цивілізації: доля раціональності. 5.Основні мегатенденції світового розвитку. 6. Теорії технологічного детермінізму. 7.Теорії індустріального суспільства. 8.Теорії постіндустріального суспільства. 9.Теорії інформаційного суспільства. 10. Футурологічні прогнози західних науковців. Римський клуб: основні напрями діяльності			
--	---	--	---	--	--	--

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для:

- комунікації та опитувань
- виконання домашніх завдань
- виконання завдань самостійної роботи
- проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Політика дисципліни

При організації освітнього процесу здобувачі вищої освіти, викладачі, методисти та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про практики, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти. Кожен викладач ставить здобувачам вищої освіти систему вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях, доводить до їх відома методичні рекомендації щодо виконання різних видів робіт. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність під час практичного заняття; (не)допустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Політика доброчесності Здобувач вищої освіти виконуючи самостійну або індивідуальну роботу повинен дотримуватись політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, індивідуальні завдання контроль.

Форма контролю: залік.

Критерії оцінювання

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти РДГУ за такими рівнями та критеріями:

Суми балів за 100- бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
90-100	A	Відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача з опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває здібності	використовувати знання і вміння для прийняття нестандартних переконливо відповіді, розкриває власні здібності Високий	Відмінно	
82-89	B	Дуже добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивний новаторський)	Добре	
74-81	C	Добре	здобувач вищої освіти вміє узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; координувати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	Задовільно	здобувач вищої освіти відтворити частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовільно	зараховано
60-63	E	Достатньо	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні, вищому за значну частину його відтворити на репродуктивному рівні			
35-59	FX	Незадовільного семестрового гоку	здобувач вищої освіти володіє матеріалом окремих фрагментів, що становить незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-репродуктивний)	Незадовільно	не зараховано

		тролю				
1-34	F	Незадовільно з об'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє ма рівні елементарного розпізнання окремих фактів, об'єктів	Низький (рецептивний продуктивний)	Незадовільно	Не зараховано

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; оцінка за ІНДЗ. Залік виставляється за результатами поточного модульного контролю, проводиться по завершенню вивчення навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовний модуль 1										Змістовний модуль 2										Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2... T11 - теми змістових модулів.

Сумарна максимальна кількість балів з навчальної дисципліни: 100 балів (60 балів – за практичні заняття та самостійну роботу, 40 балів – екзамен).

Робота здобувачів на практичних заняттях оцінюється за п'ятибальною шкалою:

- перевірка готовності студентів до виконання практичних робіт, своєчасне виконання та захист – 5 балів;

- виконання самостійної роботи – 5 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. — 2-ге вид. — К., 1996.
- Воронкова В. Г. Філософія: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2004. — 464 с.
- Кохановский В. П. Философия и методология науки: Учебник для высш. учеб. завед. — Ростов н/Д: Феникс, 1999. — 576 с.
- Крапивенский С. Э. Социальная философия: Учебник для студ. вузов. — М.: Владос, 1998. — 416 с.
- Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз. — 2-ге вид. — К.: Знання, 2005. — 580 с.
- Социальная философия: Словарь / Сост. и ред. В. Е. Кемеров, Т. Х. Керимов. — М.: Академ. проект, 2003. — 560 с.
- Социология: энциклопедия / Сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евельнин. — Минск: Книжный Дом, 2003. — 1312 с.
- Філософія: Навч. посіб. / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко та ін.; За заг. ред. І. Ф. Надольного. — К.: Вікар, 1997. — 584 с.
- Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. — М.: Республика, 2001. — 720 с.
- Философский энциклопедический словарь. — М.: Сов. энцикл., 1983. — 840 с.

11. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. — К.: Абрис, 2002. — 742 с.

Додаткова

12. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. — К., 2002. — 437 с.
13. Бережной Н. М. Человек и его потребности / Под ред. В. Д. Диденко. — М.: Форум, 2001. — 160 с.
14. Бех В. П. Человек и Вселенная: когнитивный анализ: Моногр. — 2-е изд., доп. — Запорожье: Просвіта, 2004 — 148 с. 17.
15. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: Пер. з англ. — К., 1993.
16. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті: Моногр. — К.: Генеза, 2004. — 208 с.
17. Коган Л. Н. Цель и смысл жизни человека. — М.: Мысль, 1984. — 252 с.
18. Крымский С. Б. Научное знание и принципы его трансформации. — К.: Наук. думка, 1974. — 234 с.
19. Лайон Девід. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. — К., 1996. — С. 362–380.
20. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд: Пер. з англ. — К.: К.І.С., 2004. — 220 с.
21. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. — Дрогобич: Відродження, 2004. — 488 с.
22. Панарин А. С. Искушение глобализацией. — М.: Рус. нац. фонд, 2000. — 382 с.
23. Проскурин С. А. Глобализация как фактор поляризации современного мира // Социально-гуманитарное знание. — 2001. — № 4. — С. 41–65.
24. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории. — М.; СПб., 1996.
25. Тоффлер А. Футурошок: Пер. с англ. — СПб.: Лань, 1997. — 464 с.
26. Ясперс К. Смысл и назначение истории. — К., 1994.